

Statsrådsberedningen
Beatrice Hernqvist
103 33 Stockholm

Remissyttrande
Lissabonfördraget del 1-2 DS 2007:48, del 1-2

Journalistförbundets svar inriktas i första hand på de konsekvenser förslaget kan få för offentligheten och yttrandefriheten inom EU.

Öppenhetens omfattning

Journalistförbundet har inte ändrat uppfattning sedan vi svarade på fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (Ds 2004:52).

Sålunda konstaterar förbundet att det är positivt att även det nya förslaget till fördrag innebär att öppenhet och insyn ska gälla alla institutioner, organ och myndigheter inom EU samt att alla unionsmedborgare ska ha tillgång till unionens handlingar, oberoende av i vilken form dessa handlingar föreligger.

Det är också positivt att det införs en ny rättslig grund för god förvaltning och att varje organ och ny byrå som skapas måste ha regler för handlingsoffentlighet.

Däremot är förbundet kritiskt mot att insynen i Europeiska Centralbanken (ECB) begränsas till dess administrativa verksamhet. Förbundet har inte funnit några tungt vägande skäl till varför delar av ECB skall undantas från offentlighet.

Förbundet föreslår därför att handlingsoffentligheten skall omfatta ECB: s samtliga handlingar, det vill säga även bankens styrelseprotokoll så att medborgarna kan ta del av bland annat bankens räntepolitik, eftersom den i hög grad påverkar unionsmedborgarnas privata ekonomi.

Sålunda bör andra stycket utgå i den föreslagna artikeln 16a punkt d.

Likaså måste rätten att överklaga beslut om utlämnande av handling regleras så att envar utan att behöva anlita juridiskt biträde har möjlighet att överpröva beslut om vägran att lämna ut begärd handling.

Yttrandefrihet för anställda

Förbundet anser att de anställdas yttrandefrihet är så viktig för demokratin inom EU att den bör regleras i fördraget och därmed få samma status som medborgarnas rätt att ”ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden.” (ur artikel 8b, punkt 1.)

Det var tack vare så kallade ”whistle blowers” som en tidigare kommissions missbruk av EU-medel kunde avslöjas och kommissionen tvingades avgå.

Det exemplet och andra fall av avslöjande av maktmissbruk inom EU har dock lett till att de tjänstemän som avslöjat missförhållanden har blivit avskedade eller på annat sätt drabbats av repressalier.

Sådana åtgärder kan inte vara i linje med förslaget om unionens värde enligt artikel 1a i förslaget:

”Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Artikel 1a i Lissabonfördraget.

Dessa värden måste även omfatta unionens förtroendevalda och anställda.

Förbundet anser det därför utomordentligt viktigt att rätten för anställda att använda sig av sin yttrandefrihet i tjänsten, förenat med något slags förbud mot repressalier från arbetsgivarens sida, förs in i rättsakten.

Förbundet är medvetet om svårigheterna att få andra medlemsstater i unionen att acceptera de svenska lagarna om meddelarfrihet och efterforskningsförbud fullt ut. Men de anställdas yttrandefrihet kan exempelvis föras in i artikel 254a, punkt 2 i fördraget där unionens tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor regleras.

Det väsentliga är att anställda ges möjlighet att fritt få framföra kritik och kunna avslöja maktmissbruk, oegentligheter och andra missförhållanden till EU:s medborgare.

Förbundet anser att en sådan rättighet för anställda är ett led i att kunna uppfylla nyss citerade artikel 1a.

Med vänlig hälsning

SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

Agneta Lindblom Hulthén
Förbundsordförande

